

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема:

„МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ И КРИТИЧНО МИСЛЕНЕ У 5-7-ГОДИШНИ ДЕЦА“

За присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

Професионално направление 1.2. Педагогика (Медийна педагогика)

Автор: Катя Димитрова Стоянова

Докторантура в задочна форма на подготовка

Катя Димитрова Стоянова е завършила през 2000 г. магистърска степен по журналистика в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, във Факултета по журналистика и масова комуникация. Докторант е по „Медийна педагогика“ в Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по науки за образованието и изкуствата от месец юли 2020 г. и до този момент. Притежава квалификация „Асистент-режисьор в телевизията“ от 1994 г.

Катя Стоянова е участвала в разработването и реализирането на университетски, национални проекти и международни проекти, присъствала е и има представяне с доклади в няколко конференции и семинари.

Представената кратка биографична справка ми дава основание да споделя своето позитивно отношение към образователния, професионалния и творчески път на дисертанта.

Катя Димитрова Стоянова е зачислена за докторант в самостоятелна форма на обучение със заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, № РД-20-1037 от 17.07.2020 г. Отчислена е от докторантура с право на защита със заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, № РД-20-2375 от 15.12.2023 г.

При реализирането на административната хронология на дисертационния труд няма допуснати нарушения и са спазени изискванията на „Правилник за придобиване на научни степени в СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд е в обем от 160 страници, от които 117 страници основен текст. Той е структуриран във въведение, пет глави, изводи и заключение, препоръки,

библиографска справка и приложения. Литературните източници са представени чрез 119 публикации, от които 59 на български и 60 на латиница. В дисертационния труд са представени общо 10 таблици, 3 диаграми, 6 графики, 12 фигури и 12 приложения.

В структурен план, дисертационния труд съдържа всички актуални компоненти за оценката му - теоретична постановка на проблема, програмна ориентация на изследването, емпирично изследване във връзка с разработен собствен педагогически модел за обучение по чужд език при деца от предучилищна възраст и с установяване на неговата ефективност.

В този план, трудът съответства на количествените и качествени изисквания на Правилника за придобиване на научни степени на СУ „Св. Климент Охридски“, налице е оригиналност на дисертацията и тя не нарушава авторските права, и правата на интелектуалната собственост на никого.

Авторефератът съответства на дисертацията и представя в обобщен план нейните постижения.

Публикациите на дисертанта по темата са три на брой, имат научно-приложна стойност.

Темата е изключително актуална във връзка със силно медийно ориентираната институционална и семейна среда, в която се възпитават и обучават децата и предизвикателствата пред образователната система в това отношение. В този смисъл значими са не само технологичните, но и съдържателните и процесуалните аспекти на проблематиката, като осъществяването на анализ, синтез и оценка на посланията, които медийните източници отправят, т. е. взаимосвързаността между медийната грамотност и критичното мислене.

Във **Въведението** на дисертационния труд се представя в общ план актуалността на проучваната проблематика и нейни основни аспекти. Акцентира се върху критично-медийната грамотност в теоретичен и практико-приложен план и възможностите за нейното развитие в контекста на медийното образование в предучилищна възраст. Представя се и програмната ориентация на дисертационното изследване.

Първа глава „Медийната грамотност в контекста на предучилищното образование“ фокусира вниманието върху няколко основни аспекта в теоретичния анализ: кратък преглед на различни концепции, свързани преди всичко с появата и

дефинирането на понятието „медийна грамотност“; разглеждане на медийната грамотност като цялостна концепция за учене, заложена в образователните програми и продължаваща през целия живот, както и някои нейни специфики, отнесени към предучилищния възрастов етап; коментира се медийното образование в европейски контекст и неговата насоченост към развитие на критичното мислене и активното поведение на децата.

Във **втора глава „Критичното мислене и децата от предучилищна възраст“** се обсъжда и, в известна степен, аргументира ключовият характер на този възрастов етап за развитието на голяма част от мисловните процеси, в това число и на критичното мислене. Тук се прави опит за дефиниране на понятието „критично мислене“.

В **трета глава „Изследване на критично-медийната грамотност у 5-7 годишните деца“** се съдържат теоретичните и технологичните параметри на модела на изследването за развитие на критично медийна грамотност. Тук отново се представя програмната ориентация и инструментариума на изследването, които като цяло са адекватни на проучваната проблематика.

Формулираната **цел** успешно ориентира изследването към задълбочен и детайлен анализ на значимата свързаност между уменията за критично мислене и нивото на медийна грамотност, която намира своята проекция в създаването на експериментален модел за развитие на критично-медийна грамотност.

Определените **задачи** на изследването съответстват на проучваната проблематика и на неговата цел. Те са формулирани с фокус върху обосноваването на необходимостта от представяне и апробиране на авторски Модел за развитие на критично-медийна грамотност у 5-7-годишните деца.

Изследователският модел е базиран върху **хипотезата и подхипотезите**, които насочват основно към установяване на зависимости между формирането на критично-медийната грамотност у децата в края на предучилищна възраст и съдържанието на авторския модел, в контекста на влиянието на различни фактори в социално педагогическата среда – образователна институция, семейство, медии.

Основно се използват методите на анкетата, психолого-педагогически експеримент и тестово-обучителна батерия. В изследването се извършва математико-статистически анализ на данните, който гарантира добро ниво на обективност, коректност и достоверност.

В четвърта глава „**Модел за развитие на критично-медийната грамотност у деца в предучилищна възраст**“ се представят конкретните параметри на авторския Модел за развитие на критично-медийна грамотност и тестово-обучителна батерия (в теоретико-научен и диагностико-приложен аспект тестово-обучителната батерия, стандартизираните писмени анкети, изследващи компетенциите на учителите и родителите в областта на медийната грамотност; предварително проучване на компоненти от модела, реализирани в практико-приложен план в детската градина и в теоретичен – със студенти.

В пета глава „**Представяне е анализ на резултатите от изследването**“ са представени съдържателните акценти на изследването, съобразени с използваните изследователски методи. Тук се представя количествен и качествен анализ на получените данни от тестово-обучителната батерия, на анкетите, и на скалата за оценка на ситуациите, за тяхната надеждност (чрез коефициента Алфа на Кронбах); визуализирани и анализирани са статистически получените резултати, които доказват връзката между критичното мислене и медийната грамотност в експерименталната група. Важни са изводите и препоръките по посока на педагогическата работа.

Като позитивни моменти в тази глава на дисертационния труд могат да се посочат коректността при представянето на изследователските данни, тяхното обобщаване и визуализиране в диаграми, таблици и графики, съотнасянето на получените резултати към основните моменти в изследователската програма – хипотезите, задачи и пр.

Заключението и изводите обобщават постиженията на дисертационния труд по посока на изведения авторски модел и на свързаните с него проучвания относно връзката между

Изведените **препоръки** притежават определена значимост за педагогическата практика в предучилищните образователни институции и семейната среда на децата.

Приложенията съдействат за по-добрата визуализация на изследователския модел и за допълнително аргументиране на неговата ефективност.

Освен изтъкнатите до тук **позитивни** акценти при представянето на дисертационния труд, могат да се определят и неговите **основни приноси**:

- Аналитично и детайлно е представена теоретичната интерпретация на проблематиката, като акцентът е поставен върху проблематиката, свързана с медийната грамотност, критичното мислене, критично-медийната грамотност,

разгледани в тяхната взаимовръзка и в контекста на компетентностния и мултимодалния подход.

- Разработен и апробиран е авторски модел за развитие на критично-медийна грамотност в контекста на медийното образование в предучилищните образователни институции.
- Проведеното изследване, данните от него, изводите и препоръките по отношение на овладяване и усъвършенстване на критично-медийната грамотност в контекста на предучилищното образование, са предпоставка за практическото му приложение, за неговото обогатяване и усъвършенстване.

Въпрос към докторанта:

1. Какви са Вашите очаквания относно възможностите за мултиплициране на предложения авторски модел за развитие на медийната грамотност и критичното мислене в социално педагогически план, както и за неговото разгръщане и усъвършенстване?

Процедурата за защита на дисертационния труд съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р България и на Закона за научните степени и звания, както и Правилниците за тяхното прилагане.

В заключение, посочените позитивни акценти и приноси моменти ми дават основание да дам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА на дисертационния труд на тема: „МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ И КРИТИЧНО МИСЛЕНЕ У 5-7-ГОДИШНИ ДЕЦА“ и да предложа с убеденост на научното жури ДА ПРИСЪДИ образователната и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Медийна педагогика) на Катя Димитрова Стоянова.

София

19.01.2024 г.

Рецензент:

/проф. д-р Любослава Пенева/